

WERKPROGRAMMA 2024

15 december 2023

Utrechtseweg 12
3811 NB Amersfoort
nationalegroenfonds.nl

Werkprogramma 2024

Dit Werkprogramma is het 30^e programma van het Nationaal Groenfonds sinds de oprichting in 1994. Hierin geven we aan welke ontwikkelingen we zien binnen onze werkvelden en hoe wij onze middelen, kennis en kunde gaan inzetten om een zo groot mogelijke impact te realiseren. Wij doen dit zoals altijd in samenspraak met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Het Werkprogramma schetst voor het bestuur van het Nationaal Groenfonds en voor het ministerie van LNV op hoofdlijnen de plannen voor 2024 en de strategische en tactische uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen. Aansluitend op het Werkprogramma is er ook een begroting voor het komende jaar opgesteld. En op basis van het werkprogramma stellen de verschillende afdelingen binnen het Nationaal Groenfonds elk hun eigen Jaarplannen op, waarin de te behalen doelen verder geoperationaliseerd zijn en waarin is aangegeven hoe we deze doelen willen bereiken.

Het Werkprogramma wordt - zoals ieder jaar - samen met de Begroting conform de uitvoeringsovereenkomst 2002 in het najaar voorgelegd aan het ministerie van LNV. Met inachtneming van de reactie van het ministerie van LNV stelt het bestuur van het Nationaal Groenfonds het Werkprogramma en de Begroting vervolgens definitief vast.

Dit Werkprogramma is door het bestuur van het Nationaal Groenfonds vastgesteld in zijn vergadering van 15 december 2023.

Verspreiding Werkprogramma en begroting

- Ministerie van LNV
- Bestuur Nationaal Groenfonds
- Werknemers Nationaal Groenfonds

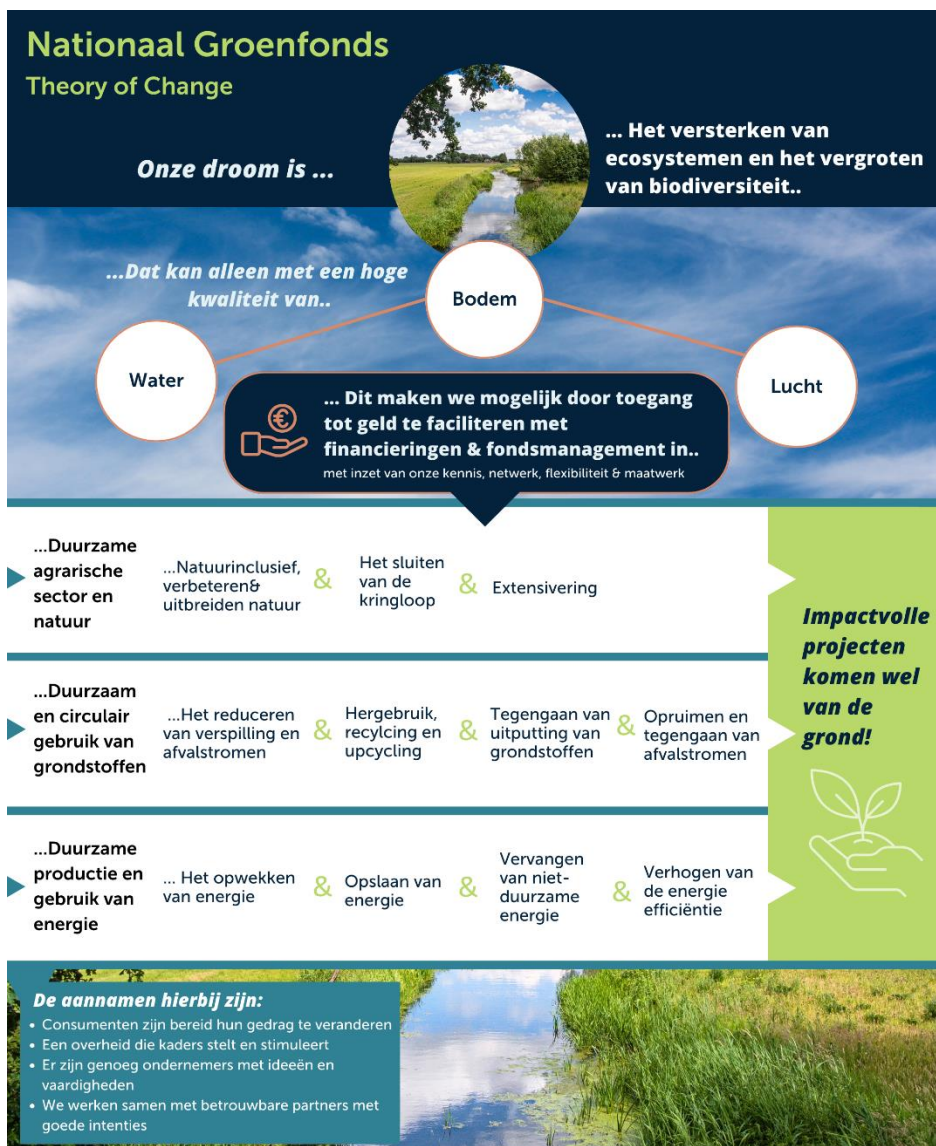
VANDAAG INVESTEREN IN HET NEDERLAND VAN MORGEN

1. Meerwaarde van het Nationaal Groenfonds

Het Nederland van morgen heeft groene doeners nodig om ecologie en economie te verbinden. Iedereen met een vernieuwend plan daarvoor moet toegang hebben tot geld. Wij regelen dat. Samen.

Vandaag investeren in het Nederland van morgen - financieren met lef

Om het Nederland van morgen leefbaar te houden, staan we als samenleving voor grote uitdagingen op het gebied van klimaat, ruimtegebruik en biodiversiteit. Dat er snel iets moet gebeuren, is voor vrijwel iedereen duidelijk. Alleen; hoe kan het dan dat zo veel plannen van 'groene doeners' onvoldoende van de grond komen? Het probleem is vaak de financiering. Deze projecten vragen om een financier met visie en lef die wél de stap vooruit wil zetten. Het Nationaal Groenfonds pakt die rol en financiert deze projecten wel. Zo levert het Nationaal Groenfonds met zijn financieringen een unieke en belangrijke bijdrage aan gezonde ecosystemen, een echt circulaire economie en veerkrachtige natuur.

Focus op impact

Om de groene leefbaarheid en de biodiversiteit in Nederland te versterken, investeren we in de basis: de kwaliteit van bodem, water en lucht. Er ligt een grote transitieopgave voor ons en beperkte middelen betekenen keuzes maken. Onze focus moet hierbij liggen op projecten die blijvende positieve impact hebben op onze groene leefomgeving. Want wat heeft het voor zin om natuur aan te leggen als de aarde sterk opwarmt, het grondwater wordt vervuild of we met z'n allen te veel stikstof blijven uitstoten? Het Nederland van morgen vraagt om een fundamentele verandering in denken én handelen. Een passende financiering is en blijft hierbij essentieel voor het succes en daarmee is het Nationaal Groenfonds meer nodig dan ooit.

Een sterk partnerschap met LNV

De komende jaren willen wij onze rol als impactfinancier flink uitbreiden. Er is een duidelijk momentum waarin meer dan ooit aandacht is voor verduurzaming van Nederland, zeker binnen de thema's waarbinnen het Nationaal Groenfonds actief is.

Het ministerie van LNV is onze directe stakeholder en 'eigenaar'. De provincies hebben in 2022, na bijna 30 jaar, afscheid genomen van hun collectieve 'eigenaarsrol'. Zij kunnen op individuele basis kiezen voor een klant-leverancier relatie met het Nationaal Groenfonds. Dit geeft ruimte om nieuwe afspraken te maken met het ministerie van LNV die passen in ons gezamenlijke beeld van een sterk partnerschap voor een groener en beter Nederland van morgen. Het kunnen 'inbesteden' van opdrachten maakt hier deel van uit. Het gezamenlijk streven van het ministerie van LNV en het Nationaal Groenfonds is om in 2024 dit traject te kunnen afronden.

Bij transitieopgaven en het stimuleren van veranderingen is het belangrijk snel te kunnen anticiperen, soms zelfs voor het vastgestelde beleid uit. Het Nationaal Groenfonds heeft de positie om dat te doen en kan het ministerie van LNV daarmee ook de financiële 'experimenteeruimte' bieden die nodig is om nieuw beleid te kunnen maken. Daarnaast financieren wij projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de doelen van het ministerie van LNV en die bijdragen aan Kabinetsbrede doelen zoals de klimaatdoelstellingen of de route naar een circulaire economie. Dit doen wij onder andere door kansrijke innovaties te financieren die het verschil kunnen maken in de grote transitieopgaven, maar die niet 1-op-1 passen in het beleid van één enkel ministerie en daardoor vaak onvoldoende ondersteund (kunnen) worden. Om brede impact te bereiken, financiert het Nationaal Groenfonds ook deze projecten en de verbinding met andere departementen is daarom essentieel. De afgelopen jaren heeft het Nationaal Groenfonds financieringen verstrekt om transities mogelijk te maken. De aard van deze projecten is dat deze vaak een hoog risicoprofiel hebben. Wat hoort bij een hoog risicoprofiel is dat sommige projecten het niet redden en dat er een voorziening moet worden getroffen voor de financiering. Deze voorzieningen zijn sinds enkele jaren in onze jaarrekening opgenomen en hebben een negatief effect op het resultaat. Om te voorkomen dat onze mogelijkheid om impact te maken beperkt wordt is het voor het Nationaal Groenfonds noodzakelijk om een duurzame financiële relatie met het ministerie van LNV op te bouwen.

De missie, visie en ambitie van het Nationaal Groenfonds leest u op onze website.

2. Onze ambitie richting 2030

Groei binnen bestaande strategie

In de afgelopen decennia heeft het Nationaal Groenfonds succesvol invulling gegeven aan de omslag van kwantiteit naar kwaliteit: van focus op het financieren van projecten voor meer hectares natuur naar focus op projecten die bijdragen aan de kwaliteit van onze groene leefomgeving in de breedste zin van het woord. Wij zien geen aanleiding om deze strategie te wijzigen. Het Nationaal Groenfonds stuurt actief op groei binnen thema's die relevant zijn voor het behoud van ecosystemen en biodiversiteit: (kringloop)landbouw, circulaire economie en energietransitie. We verwachten een nog grotere bijdrage te kunnen leveren aan de transitie in het landelijk gebied en in de agrarische sector, gericht op de omschakeling naar natuurinclusieve- of kringlooplandbouw en gericht op innovaties in de sector.

Ook blijven projecten gericht op het benutten van reststromen uit natuur, het tegengaan van afval in onze ecosystemen, het vernieuwen van de voedselketen en gericht op een duurzame energievoorziening (zoals geothermie) van belang. Daarnaast verkennen we stapsgewijs aanpalende sectoren, voor zover die aansluiten bij onze maatschappelijke missie, kennis, ervaring en netwerk.

Het Nationaal Groenfonds als fondsmanager voor derden

Verder gaat het Nationaal Groenfonds richting 2030 zijn rol als fondsmanager voor duurzame fondsen uitbouwen. Primair zet het Nationaal Groenfonds in op fondsen die samen met het ministerie van LNV worden geïnitieerd, zoals het Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL). We verwachten daarnaast een toenemende vraag naar deze dienstverlening door het groeiend aantal publieke fondsen, zowel op Rijksniveau als voor lokale en regionale initiatieven. Het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties (OEC) is daarvan een voorbeeld.

Kansen benutten vraagt om actief ondernemerschap

Het Nationaal Groenfonds begeeft zich op dynamische en soms moeilijk voorspelbare markten, waarbij ook de overheid nog zoekt naar richting voor beleidsbepaling. Dit maakt inspelen op ontwikkelingen, kansen en bedreigingen een uitdaging. Denk bijvoorbeeld aan de effecten van de stikstofcrisis, die enkele jaren geleden nog niet (voldoende) onderkend werden en de beleidsmaatregelen die hierop zullen volgen. Het Nationaal Groenfonds wil vooruit blijven kijken en vanuit actief maatschappelijk ondernemerschap bij blijven dragen aan de successen van morgen.

Waar willen we in 2030 staan?

- We hebben een toekomstbestendige governance die 'inbesteding' van opdrachten door het ministerie van LNV mogelijk maakt, en daarnaast het Nationaal Groenfonds de zelfstandigheid laat om bedrijfsmatig en slagvaardig te opereren.
- We hebben een structurele, goede werkrelatie met het ministerie van LNV en worden betrokken bij het ontwikkelen van financiële instrumenten om LNV-beleid vorm te geven. We doen steeds meer activiteiten samen met het ministerie van LNV, naar zowel soort als omvang. Daarmee hebben we gezamenlijk een solide basis en continuïteit.
- Om een zo groot mogelijke bijdrage te kunnen leveren aan de grote transitieopgaven en aan het beleid van het ministerie van LNV, doen we ook projecten op het snijvlak tussen LNV en andere ministeries, zoals EZK, IenW en BZK.
- Wij streven ernaar zoveel mogelijk privaat kapitaal 'mee te trekken' naast onze financiering, zodat de impact groter wordt en de bancaire wereld ziet dat impactfinanciering voor duurzame doelen goed mogelijk is.
- We zijn een betrouwbare en gewaardeerde fondsmanager voor overheden en marktpartijen die duurzaamheid willen stimuleren. We hebben fondsmanagement goed georganiseerd en hebben diverse opdrachtgevers, publiek en privaat. De *funds under management* bedragen 300-400 miljoen euro in 2030.

- We hebben een investeringsvermogen van 300 miljoen euro voor het verstrekken van financieringen voor eigen rekening en dat zoveel mogelijk bestaat uit eigen vermogen. Hierop hebben wij een beperkte rendementseis, zodat er maximaal impact gerealiseerd kan worden. Indien noodzakelijk vullen we het eigen vermogen aan met vreemd vermogen, zodat structureel een jaarlijks financieringsvolume van 60 -70 miljoen euro beschikbaar is voor de financiering van duurzame projecten. Voor het kunnen aantrekken van vreemd vermogen tegen een passend tarief hebben we ruim voor 2030 de daarvoor benodigde borgstelling van het ministerie van LNV verkregen.
- Naast vreemd vermogen (leningen) verstrekt het Nationaal Groenfonds ook eigen vermogen (*equity*) aan ondernemers, binnen limieten en onder voorwaarden (binnen de bestaande strategie en *risk-appetite* inzetten waar dat nodig is om impact te kunnen realiseren en om bij succes van de *upside* te kunnen profiteren als vergoeding voor het risico).
- We hebben een platte organisatie, een *centre of excellence* voor financiering van (innovatieve) verduurzamingsprojecten.
- We hebben een goede marktpositie, een goede naam/reputatie en zijn een spil in onze netwerken.
- Onze IT-omgeving is betrouwbaar, veilig (*cyber security*), betaalbaar en flexibel.

WAAR STAAN WE NU EN WELKE ONTWIKKELINGEN ZIEN WE?

3. Waar staan we nu?

Impact

Door het Nationaal Groenfonds gefinancierde projecten leveren een meetbare impact op de vergroening en verduurzaming van de leefomgeving. Zo realiseren deze projecten gemiddeld een potentiële impact van 2 megaton CO₂-reductie per jaar en worden er jaarlijks circa 10 groene innovaties gefinancierd. Daarbij trekken we zoveel mogelijk privaat kapitaal mee in de projecten die wij financieren. Het Nationaal Groenfonds financiert hierbij vaak het eerste of laatste puzzelstukje. Dit vertaalt zich in een *multiplier* van gemiddeld vijf. Wij werken er hard aan onze impact en het onderbouwen daarvan verder te vergroten. Het recent ontwikkelde Groenfonds Impact Profiel (GRIP), en de Theory of Change, bieden verdere sturing voor het ontwikkelen van tools om daarmee dat te verzamelen en te analyseren om zo nog meer te leren over onze impact resultaten. Ook biedt dit kansen voor beter meten en monitoren en hierover rapporteren.

Financieel

Per ultimo 2023 heeft het Nationaal Groenfonds naar verwachting een financieringsportefeuille van 515 miljoen euro. Dit betreft voor een bedrag van € 248 miljoen financieringen aan overheden. Voor een bedrag van ruim € 267 miljoen zijn financieringen verstrekt aan private partijen (waarvan € 162 miljoen geborgd door Rijk en provincies).

Het bedrijfsresultaat van het Nationaal Groenfonds is in de loop van de jaren als investeringsvermogen ondergebracht in het eigen Revolverend fonds. Per ultimo 2023 heeft het eigen vermogen binnen dit fonds een verwachte omvang van 63,5 miljoen euro. Uit dit investeringsvermogen verstrekt het Nationaal Groenfonds risicodragende leningen aan projecten met een hoge maatschappelijke impact en een sterk vernieuwend karakter. Omdat elke euro uit het Revolverend fonds na aflossing opnieuw wordt uitgeleend, heeft het Nationaal Groenfonds in de periode 2000-2023 bijna 440 miljoen euro aan leningen kunnen verstrekken en daarmee een totaal investeringsvolume van ruim 2 miljard euro mogelijk kunnen maken. Elke euro uit het Revolverend fonds is sinds de start van het Nationaal Groenfonds al ruim vijf keer uitgeleend.

Het Nationaal Groenfonds werkt inmiddels al 30 jaar voor het ministerie van LNV en in het verlengde van het LNV-beleid. De bekostiging verliep tot 2013 via een rentemarge op de grote geldstromen, die van het Rijk via het Nationaal Groenfonds aan de provincies en de Dienst Landelijk gebied (DLG) beschikbaar werden gesteld voor de uitvoering van het natuurbeleid en de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS, het huidige Natuurnetwerk Nederland). Sinds 2013 is het Nationaal Groenfonds volledig afhankelijk van de eigen inkomsten en is er een marginaal bedrijfsresultaat.

Een jaarlijkse exploitatie- of apparaatsbijdrage aan het Nationaal Groenfonds is een optie om te borgen dat er een goed functionerend Nationaal Groenfonds blijft bestaan, ook op momenten dat er minder opdrachten zijn vanuit het ministerie van LNV of als het Nationaal Groenfonds verlies leidt door de noodzakelijke kredietrisico's op impactfinancieringen.

Daarnaast moet er tijdig en voldoende investeringsvermogen zijn om maatschappelijk wenselijke projecten (passend in het overheidsbeleid) te kunnen financieren. Met het beëindigen van het LNV Klimaatfonds eind 2024, neemt het investeringsvermogen sterk af en resteert enkel de revolverende werking van het eigen vermogen en beperkt vreemd vermogen. Voor de komende jaren is een versterking van het investeringsvermogen vereist om op het huidige niveau impact te kunnen blijven maken.

Ontwikkelingen in de financiële sector

- Groeiend inzicht dat verduurzaming noodzakelijk is om op de lange termijn rentabiliteit te kunnen waarborgen. Meer duurzame projecten leiden voor het Nationaal Groenfonds tot een grotere vraag naar risicodragende cofinanciering.
- Financiers zien zich steeds verder ingeperkt door toenemende regelgeving (Basel-normen) en passen verregaande standaardisatie toe in een steeds dynamischere wereld. Daarbij gebruiken banken veelal referentie-informatie, die in veel transitie opgaven nog niet voor handen is..
- Door voorkeur voor steeds hogere obligo's (dus grotere projecten) en '*proven technology*' bij reguliere financiers dreigen kleine en middelgrote vernieuwende projecten (weer) buiten de boot te vallen.
- Na jaren van lage of zelfs negatieve rente is er in 2023 een kentering gekomen. De fors gestegen marktrente maakt dat privaat kapitaal andere wegen zoekt. Daarnaast maakt het voor groene projecten de kapitaalslasten hoger en daarmee duurzame businesscases moeilijker.
- Onzekerheid als gevolg van hoge energieprijzen en inflatie en onduidelijkheid over een aantal (inter)nationale thema's zorgt voor verminderde investerings- en financieringsbereidheid.

Ontwikkelingen binnen onze thema's

- Verduurzaming landbouw: het verduurzamen van de agrarische sector, de eiwittransitie en duurzame voedselketens worden steeds belangrijker. Daarnaast worden biobased grondstoffen steeds belangrijker voor bouw en industrie. De stikstofproblematiek, de druk op bodem- en waterkwaliteit en de behoefte aan agrarische gronden in biologisch of natuurlijk beheer kan de komende jaren voor grote verschuivingen zorgen in de agrarische sector.
- Natuur en landschap: investeringen in natuurprojecten worden vooral gesubsidieerd door met name decentrale overheden. Daar waar het sec grondverwerving betreft, was de toegevoegde waarde van het Nationaal Groenfonds- mede door de lage rente - beperkt. De stijgende rente zou hier voor een kentering kunnen zorgen. Daarnaast zal de financieringsbehoefte voor groundbanken en verkavelen toenemen. Bij samenwerkende partijen aan het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) kan ook de behoefte aan financiële instrumenten toenemen.
- Circulaire economie: innovaties creëren vraag naar financiering van '*first-time-plants*' (het realiseren van een eerste werkende installatie op grote schaal). Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid zal een push geven aan circulaire initiatieven. Afvalstromen uit de voedselketen, de industrie en de agrarische sector leveren een scala aan bruikbare grondstoffen.
- Duurzame energie: de discussie over het benutten van houtige biomassa wordt fel gevoerd en leidt tot terughoudendheid bij ondernemers en investeerders. De opgave voor wat betreft mestvergisting daarentegen is juist groot. Wind- en zonne-energie zijn 'commodity' geworden, waarvoor meestal reguliere bancaire financiering en crowdfunding beschikbaar zijn. Waarbij opgemerkt moet worden dat ook deze door de hoge rente moeilijker financierbaar zijn. Specialties (Zon PV op kassen of boven fruitbomen), aardwarmte en energieopslag zijn voor het Groenfonds actuele opgaven op agrarisch terrein en daarbuiten, omdat deze nog te vernieuwend of risicovol zijn voor reguliere financiering.

4. Uitgangspunten voor 2024

Strategische en tactische uitgangspunten voor 2024

- De huidige missie en lange termijn ambitie en strategie blijven primair het vertrekpunt voor de komende jaren. De vier hoofdthema's (behoud ecosystemen en biodiversiteit, transitie naar een duurzame landbouw, aanpak klimaatverandering, tegengaan uitputting en vervuiling van de aarde) blijven onveranderd en zullen alleen aangescherpt worden indien wijzigingen in het beleid of in wet- en regelgeving dit noodzakelijk maken.
- Uitgangspunt is dat we ons huidige (financierings-)beleid/strategie blijven volgen, gericht op het maken van financiële impact voor de doelen waar we voor staan. Wat betreft risicobereidheid zullen we deze actualiseren naar aanleiding van het huidige voorzieningenniveau en bijpassende risico-mitigerende maatregelen nemen. Dit kan effect hebben op de impact die we kunnen maken.
- Voor komend jaar ligt een primaire focus op de uitzetting van het Klimaatfonds. De periode waarin leningen uitgezet kunnen worden uit dit fonds loopt tot eind 2024.
- Voor het Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL) is de lopende pilot verlengd tot eind 2023 en wordt het IDL in 2024 voorgezet als een structureel fonds met een uiteindelijk fondsvermogen van 161 miljoen euro.
- Wij blijven actief op zoek naar (alternatieve) fundingsmogelijkheden en de toegang tot kapitaal voor het kunnen blijven verstrekken van financieringen uit ons Revolverend fonds. Dit is nodig om onze strategie te kunnen uitvoeren en onze doelen te kunnen blijven realiseren, ook omdat de inzetmogelijkheden van het Klimaatfonds niet dekkend zijn voor al onze impactactiviteiten.
- In 2024 ligt de focus op het versterken van de samenwerking met alle relevante directies binnen het ministerie van LNV, zodat we goed invulling kunnen geven aan de hernieuwde samenwerking met het ministerie van LNV. In de nieuwe governancestructuur leggen we expliciete afspraken vast over deze samenwerking. Daarmee benadrukken wij onze toegevoegde waarde voor de beleidsdoelen van het ministerie van LNV en onze unieke positie zowel tussen markt en overheid als in het financieringslandschap tussen de banken, ROM's en Invest-NL.

SWOT 2024

De wijze waarop het Nationaal Groenfonds invulling geeft aan zijn doelstellingen wordt bepaald door actuele ontwikkelingen in de markt en overheidsbeleid en hoe onze kerncompetenties hierop aansluiten. De interne en externe analyse hiervan leiden tot de volgende SWOT analyse.

Sterkten	Zwakten
<ul style="list-style-type: none"> o Professionele organisatie met de juiste uitrusting (IT, personeel, kennis etc.) voor ons werk als transitiefinancier o Platte organisatiestructuur met een open cultuur en ruimte voor initiatief o Unieke combinatie van specifieke kennis op het gebied van financieren, groen en duurzaamheid o Breed netwerk in groene en duurzaamheidssector gecombineerd met een goed imago in deze sectoren o Inzet van eigen vermogen zonder rendementsoogmerk o De samenwerking, verworven positie en netwerk binnen LNV	<ul style="list-style-type: none"> o Inkomsten uit langlopende beheercontracten vallen geleidelijk weg o Beperkt eigen vermogen en duur vreemd vermogen als investeringsvermogen o Kwetsbaar door schaal:<ul style="list-style-type: none"> - zijn we voldoende wendbaar en weerbaar om snel in te kunnen spelen op wijzigend beleid of marktomstandigheden? - zijn we groot genoeg om financiële tegenvallers op te vangen? o Financieel onder druk door hoog voorzieningenniveau o Vraaggestuurd (reactief) m.b.t. het binnenhalen of verzilveren van nieuwe fondsen

Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> o Landbouwtransitie en stikstofproblematiek als speerpunt voor LNV o Urgentiebesef en bereidheid bij andere financiers om de landbouwtransitie te ondersteunen leidt tot nieuwe kansen voor fondsvorming o Maatschappelijk sentiment t.o.v. verduurzaming in combinatie met nieuw (en dwingender) beleid op dit gebied o Beter benutten van de professionele organisatie en met name de uitrusting en kennis die we hebben richting klant en markt o Herijken van de governance afspraken en financiële relatie met LNV o Implementatie van financieringsproducten die de maatschappelijke impact van het Groenfonds verder vergroten	<ul style="list-style-type: none"> o Economische terugval door stijgende energieprijzen, hoge inflatie en geopolitieke situatie en daarmee een afnemende investeringsbereidheid en vertraging bij transities o Funders gaan ons door matige financiële resultaten als risicovol zien o Hybride structuur van het Groenfonds (geen bank en geen overheid) bemoeilijkt aantrekken funding o Krapte op de arbeidsmarkt, aantrekken van gekwalificeerd personeel lastig o Afhankelijkheid van tempo van besluitvorming binnen LNV belemmert bij het behalen van doelen o Cybercrime zorgt voor financiële en operationele schade

2024, WAT GAAN WE DOEN?

5. Speerpunten en doelen voor 2024

De ontwikkelingen die worden weergegeven in de SWOT-analyse, in combinatie met onze expertise en ervaring, bieden kansen om een wezenlijke bijdrage te leveren aan het Nederland van morgen. Ze komen samen in de volgende speerpunten voor 2024.

Inzetten op de LNV-beleidsterreinen

We blijven inzetten op een structurele, goede werkrelatie met het ministerie van LNV en willen graag meer en vroegtijdig betrokken worden bij het ontwikkelen van financiële instrumenten om LNV-beleid verder vorm te geven. De ambitie is om veel meer activiteiten samen met het ministerie van LNV op te pakken, naar zowel soort als omvang. De afspraken hierover gaan we in 2024 vastleggen in vernieuwde statuten, een toezichtsarrangement en een helder financieel raamwerk.

We blijven actief op zoek naar een rol in de transitie van landbouw en landelijk gebied, waarbij wij aansluiten bij de uitwerking van het *stikstofbeleid en de gebiedsgerichte aanpak* van het NPLG. Daarbij past ook een actieve rol in het ontwikkelen van agrarische ketens, zoals voor biobased (bouw)materialen en inzet voor de kwaliteit van bodem en water in het landelijk gebied.

Bij de landbouwtransitie, natuur en landschap en de ruimtelijke kant van het klimaatbeleid neemt *grond* een bepalende rol in. Overheden nemen een actievere rol in het grondbeleid (grondbanken, ruilverkavelingen). Daarnaast nemen 'terreinbeherende organisaties en ideële partijen (Grondbeheer, Aardpeer, Wij-land, Land van Ons) een actievere rol in grondaankopen en -beheer, maar zitten daarbij met financieringsvraagstukken. In 2024 verkennen wij welke rol het Nationaal Groenfonds hierbij kan spelen.

De *waterkwaliteit en de KRW-doelen* staan onder grote druk. Dat vraagt van de overheid (LNV én IenW) om snelle en adequate maatregelen op watergebied. Wij ambiëren een rol in het financiële instrumentarium daarbij en willen met het ministerie van LNV de mogelijkheden hiervoor verkennen.

Vier hoofdthema's en de relatie met het LNV-beleid

1. Behoud ecosystemen en biodiversiteit

- a. Biodiversiteit
  - i. Groenblauwe dooradering
  - ii. Nationale Bossenstrategie
  - iii. Aanvalsplan landschap
  - iv. Platform biodiversity accounting financials (PBAF) en habitatbanking (Nationale biodiversiteitsbank)
- b. Water
  - i. Betere natuur in grote wateren
  - ii. Versterken Waterkwaliteit/realiseren KRW-doelen
  - iii. Kansen voor de visserij (VIN)
  - iv. Waterkwantiteit (vernatten en verdrogen, buffers)
- c. Lucht
  - i. (zie aanpak klimaatverandering onder 3.)
  - ii. Verminderen fijnstof uit landbouw
- d. Bodem
  - i. Organische stofbalans / koolstofopslag, ook als verdienmodel voor de boer
  - ii. Verdichting bodems tegengaan

Het versterken van ecosystemen en behoud van biodiversiteit vraagt om:

2. Transitie naar een duurzame landbouw

- a. Gebiedsgerichte aanpak
  - i. Grondproblematiek en grondbank
  - ii. Verkavelen
- b. Naar biologisch
  - i. Actieplan biologisch
  - ii. Samenwerking financiële sector
- c. Naar natuurinclusief
  - i. Voedselbossen
  - ii. Weidevogels
  - iii. Agrarische bedrijfsvoering aanpassen
  - iv. Gewasdiversiteit (Diversiteitsindex & randdichtheid)
  - v. Regeneratieve landbouw
- d. Verdienmodellen voor de boer (hoe helpen we de boer om naast de primaire bedrijfsvoering ander activiteiten te ontplooiën?)
- e. Ketenaanpak (niet alleen bij de boer op het erf, maar juist in de agroketen)
  - i. Voedselketen
  - ii. Biobased materialen

3. Aanpak klimaatverandering

- a. Tegengaan broeikasgasuitstoot
  - i. Aanpak methaan en ammoniak
    1. Aangepaste bedrijfsvoering veehouders
  - ii. Energiebalans
    1. Duurzaam verwarmen kassen
    2. Benutten geothermie
    3. Zonnepanelen en wind als duurzame energiebron

4. Tegengaan uitputting en vervuiling van de aarde

- a. Oplossen stikstofprobleem
  - i. Een nieuwe kans voor piekbelasters
- b. Aanpak mestoverschot
  - i. Biomassa inzetten voor energie
  - ii. Mestvergisting
- c. Circulariteit, hergebruik en re- en upcycling stimuleren
  - i. Gesloten kringlopen
  - ii. Recycling landbouwplastics e.d.
- d. Biobased grondstoffen, producten en het ontwikkelen van ketens
  - i. Inzetten op biobased bouwen
  - ii. Grondstoffen voor (kleding)industrie
  - iii. Bioplastics en -harsen
- e. Verminderen (zwerf)afval
  - i. Afvalscheiding
  - ii. Waterkwaliteit (microplastics)
  - iii. Afval voedselketen en supermarktafval

Binnen de vier bovengenoemde thema's zijn voor 2024 de volgende specifieke punten/wijzigingen in onze doelen:

- Er wordt actief ingezet op *biobased bouwen* over twee sporen: de teelt en de verwerking. Doel is om in 2024 onze eerste financiering voor de verwerkende industrie te verstrekken. Daarnaast denken we actief mee met het ministerie van LNV over hoe financiering kan helpen bij realisatie van de beleidsdoelen. Onder andere op het gebied van werkkapitaal voor de primaire producenten.
- De voortgang in de *eiwittransitie* zagen we in 2023 vertragen door verschillende redenen. In de afgelopen twee jaar zijn uit onze contacten met initiatiefnemers geen levensvatbare (en financierbare) businesscases voortgekomen. We blijven de ontwikkelingen op dit vlak wel volgen, maar er zal geen actieve campagne op gevoerd worden.
- In het kader van vermindering van de stikstofuitstoot zullen we, naast andere activiteiten, inzetten op de sector *duurzame mobiliteit*. Zowel biobased transportbrandstoffen als elektrisch vervoer zorgen niet alleen een forse CO₂-reductie, maar kennen ook een veel lagere stikstofuitstoot.
- Binnen het financieringsbeleid van het Nationaal Groenfonds raakt de financiering van *mestvergisting* de interne sectorlimiet, waardoor deze projecten nog maar zeer beperkt gefinancierd kunnen worden. Gezien de bijdrage van deze techniek aan de uitdagingen in de agrarische sector willen we met het ministerie van LNV de mogelijkheden verkennen voor het blijven ondersteunen van deze investeringen.

Nieuwe diensten en producten

Transitieopgaven en vernieuwende projecten vragen soms om een andere invulling van het aanbod van producten en diensten van het Nationaal Groenfonds. Begin 2024 verwachten we de in 2022 ingezette verkenning naar *convertibles* af te ronden en de converteerbare leningen in 2024 toe te voegen aan ons productenpalet. We willen hiermee beter aansluiten op de vraag vanuit de markt en daarmee onze impact en ons verdienvermogen vergroten door bij de conversie van een lening naar aandelen en het vervolgens weer verkopen daarvan te kunnen profiteren van de *upside* als vergoeding voor het risico.

Maatschappelijke impact en daarvoor benodigde financieringsproductie

De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) zijn voor het Nationaal Groenfonds een internationale meetlat waarlangs wij onze financieringen kunnen leggen en waarmee wij een deel van onze impact kunnen bepalen. De doelen die het dichtst bij de thema's van het Nationaal Groenfonds staan zijn de volgende:

Naast de vrij abstracte doelstellingen van de SDG's werken wij met aanvullende meetmethodieken. Daarmee meten en monitoren wij bijvoorbeeld de CO₂-reductie en -vastlegging en de hectares natuur en landschap die onze financieringen mogelijk maken. Bij het financieren van een project stellen we vooraf de totale verwachte CO₂-reductie vast. Vervolgens kijken we wat er jaarlijks werkelijk is gereduceerd. Zo beogen wij onze impact en bijdrage aan een groener Nederland zo inzichtelijk mogelijk te maken. Voor de fondsen die wij beheren kan ook op additionele doelen gemonitord worden, zoals stikstofreductie.

SDG 17 én 18

Doelen bereiken doe je samen. Daarom zetten wij ook in 2024 in op het intensiveren van de samenwerking met onze partners en het vergroten van ons duurzame netwerk en geven we zo invulling aan SDG 17.

De SDG's verwoorden prachtig het streven om van deze wereld een betere plek te maken. Maar zonder duurzame financiering lukt het simpelweg niet. Gericht geld kunnen lenen is een absolute voorwaarde om die doelen wereldwijd, landelijk en lokaal te bereiken! Met een eigen, aanvullende doelstelling, de 18e SDG pleiten wij dan ook voor toegang tot geld voor duurzame ontwikkelingen. En daar werken we dagelijks aan.

Revolverend fonds

Crossover projecten op de grensvlakken van (en/of met indirecte bijdrage aan) het LNV-beleid, die buiten de kaders van het Klimaatfonds en het IDL vallen, zullen wij primair (co)financieren vanuit ons Revolverend fonds. Wij verwachten voor 2024 projecten te financieren met een CO₂-impact van 0,8 Mton CO₂ voor 2024. Hiervoor is een productie van plusminus 20 miljoen euro nodig.

Klimaatfonds

Ontwikkelingen binnen het thema landbouw en landgebruik die bijdragen aan de reductie van broeikasgassen zullen primair worden gefinancierd vanuit het Klimaatfonds. 2024 is voorlopig het laatste jaar waarin financieringen uit dit fonds verstrekt kunnen worden. We verwachten voor 2024 hieruit projecten te financieren met een CO₂-impact van 0,9 Mton CO₂. Daarvoor is een leningsproductie van minimaal 20 miljoen euro nodig.

Investeringsfonds Duurzame Landbouw

De pilot voor het IDL waarmee we boeren en tuinders op weg helpen naar een duurzame toekomst is tot eind 2023 verlengd. In 2024 willen we het IDL in structurele vorm voortzetten, waarvoor bovenop de 31 miljoen euro uit de pilotperiode nog 130 miljoen euro beschikbaar is. Ons streven is om in 2024 100 boeren naar een duurzamere toekomst te helpen en daarvoor 30 miljoen euro financiering aan omschakelende agrariërs te verstrekken.

Doorontwikkelen fondsmanagement

Waar de markt faalt, (her)pakken overheden hun rol in het aanjagen van transitie. Hierbij nemen financieringsoplossingen de plaats in van subsidies en kan het Nationaal Groenfonds een grote toegevoegde waarde bieden als manager van met name overheidsfondsen die zich richten op de grote transitieopgaven. We zetten dan ook actief in op fondsmanagement. Onze leninginfrastructuur is op orde, waardoor wij middels fondsmanagement vrij snel kunnen opschalen.

De focus daarbij ligt voor 2024 op het uitbouwen van de opdrachten vanuit het ministerie van LNV en op een mogelijk fonds voor de stikstofproblematiek (Piekbelasters). Ook verkennen we financieringsoplossingen voor de op te zetten keten van biobased (bouw)materialen en fondsvorming hiervoor.

Het Ontwikkelfonds Energie Coöperaties (OEC) dat wij managen met Energie Samen, was tot nu toe open voor opwek van zon- en windenergie. In 2024 wordt dit uitgebreid met een extra optie om ook warmteprojecten te financieren (hiervoor is 25 miljoen euro beschikbaar). Het OEC is een samenwerking met het ministerie van EZK en enkele provincies.

Vanuit onze contacten in de watersector (een sector die nauw verbonden is met landbouw en natuur) zijn wij in gesprek met de Nederlandse WaterschapsBank (NWB). Wij assisteren hen momenteel door werkzaamheden voor hun Waterinnovatiefonds (20 miljoen euro) uit te voeren, aangezien het fonds zelf geen werkapparaat heeft om de leningen daadwerkelijk te verstrekken en te beheren. Wij streven naar een definitieve fondsmanagement rol in 2024.

Slagvaardige organisatie

Wij willen onze aantoonbaar competitieve voorsprong in de markt op het gebied van kennis, netwerk en dienstverlening behouden en uitbouwen. We blijven investeren in de kwaliteit van onze financieringsketen, een solide kernbezetting en een hoogwaardige flexibele schil om snel in te kunnen spelen op relevante ontwikkelingen.

In 2024 (blijven we) actief werken aan:

- *Teamontwikkeling* (de juiste mensen, juiste kennis, en een uitstekende samenwerking). We hebben aandacht voor onze bedrijfscultuur en willen slagvaardig en ondernemend blijven. We verwachten in 2024 acht nieuwe collega's te kunnen verwelkomen.
- Onze *IT* is belangrijk en daar zullen we ook in 2024 in blijven investeren, zowel in beveiliging en continuïteit als in het ontwikkelen van nieuwe klantgerichte functionaliteiten en efficiënte processen. In dat licht willen we komend jaar een webportal voor het IDL ontwikkelen en in gebruik nemen en verkennen we de (on)mogelijkheden voor het toepassen van Artificial Intelligence (AI) binnen het Nationaal Groenfonds.
- Het verder uitbouwen van branche-analyses en sectorplannen en het organiseren van *GroenfondsAcademy* bijeenkomsten om onze kennis of kennis van andere specialisten met ons netwerk te delen.
- Het up-to-date houden van ons producten palet, waaronder het uitbouwen van onze convertible propositie.
- Het vergroten van de *zichtbaarheid* van het Nationaal Groenfonds. Met inzet op social media, met activiteiten binnen het groene netwerk en het betrekken van politiek en maatschappelijke organisaties.
- Het maken, meten en monitoren van onze *maatschappelijke impact*. We willen nog meer impact maken per uitgezette euro en nog beter kunnen toetsen (kwalitatief en kwantitatief) wat onze impact daadwerkelijk is.
- Een *solide bedrijfsvoering* en het gedegen beheer van onze financieringsportefeuilles en fondsen, met een open oog voor de daaraan verbonden risico's en rendementen.

Jaarplannen per afdeling

Op basis van de uitgangspunten en doelstellingen in dit Werkprogramma maakt elke afdeling binnen het Nationaal Groenfonds zijn eigen Jaarplan. In de jaarplannen staat niet alleen beschreven wat een afdeling bijdraagt aan de operationele doelstellingen, maar vooral ook welke samenwerking nodig is om de gezamenlijke doelen te behalen.

Colofon

Utrechtseweg 12
3811 NB Amersfoort
Telefoon 088 253 9255
info@nationaalgroenfonds.nl
www.nationaalgroenfonds.nl

Het Nederland van morgen heeft groene doeners nodig om ecologie en economie te verbinden.

Iedereen met een vernieuwend plan daarvoor moet toegang hebben tot geld.

Wij regelen dat.

Samen.

Nationaal Groenfonds

